

УДК: 374.23(4-672EU:497.11)

Biblid 1451-3188, 16 (2017)

Год XVI, бр. 60, стр. 86–105

Изворни научни рад

ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО И КОНЦЕСИЈЕ У ПРОЦЕСУ ПРИДРУЖИВАЊА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Југослава ВОЈНОВИЋ¹

ABSTRACT

In this paper, the author is studying the role of regulation and significance of public-private partnership (PPP) institution and concessions in the association process of the Western Balkan to the European Union, specifically in regard to the example of the Republic of Serbia. Namely, the hypothesis of this paper is that public-private partnership and concessions represent a very important part of society, the clear regulation of which is the basis of every regulated society, playing a particularly important role in the stabilization and association process. The paper consists of three parts. In the first part, the author is studying the stabilization and association process, its definition and history of the subject. In the second part, the author is studying the definition of public-private partnership and concessions in general and in the Republic of Serbia as well, being an example of a country currently in the process of stabilization and association. In the third part of the paper, the author is establishing the connection between the two concepts, the stabilization and association process and public-private partnership and concessions, studying the role of regulation and implementation of public-private partnership and concessions in the stabilization and association process. In conclusion, it is pointed out that public-private partnership and concessions represent a very significant part of the stabilization and association process, but certainly in the wider sense as well. Namely, an unregulated institution that is the subject of this paper can possibly have very wide and far-reaching consequences within a particular state, as well as in a wider community such as the European Union. Furthermore, in conclusion, the author is of the opinion that unregulated PPP, or one that is regulated, although the regulations are not implemented or partially and selectively implemented, could influence several areas of society such as: transparent public administration, economy of public administration, corruption, controlled aids granted by States, non-

¹ Докторанд, Правни факултет Универзитета у Београду, Е-маил: jugoslava.vojnovic@gmail.com

transparent privatizations or public procurement, which makes regulation and implementation of PPP regulations essential in the stabilization and association process.

Key words: public-private partnership, concessions, stabilization and association process.

1) УВОД

У овом раду аутор ће се бавити улогом нормирања и значаја института јавно-приватног партнерства и концесија у Процесу стабилизације и придруживања земаља Западног Балкана Европској унији. Наиме, хипотеза овог рада је да јавно-приватно партнерство и концесије чине веома значајан део друштвеног живота чије јасно регулисање представља темељ сваког уређеног друштва, а поготово је значајно у Процесу стабилизације и придруживања. Рад је конципиран у три дела. У првом делу аутор се бави Процесом стабилизације и придруживања, појмом и историјатом. Наиме, Процес стабилизације и придруживања представља резултат вишегодишњих напора бројних актера, првенствено Европске уније да изнађе начин, средства и погодне процедуре којима ће делотворно утицати на стабилизацију региона Западног Балкана, подривеног ратовима, немирима и сиромаштвом, а с крајњим циљем интеграције истог у оквир саме Уније. Сходно томе, у овом аутор се прво бави самим појмом Процеса стабилизације и придруживања и његовим историјатом, а ради сагледавања околности у којима посматрамо предметни институт, односно јавно-приватно партнерство и концесије. У другом делу аутор се бави појмом јавно-приватног партнерства и концесија уопште, а онда и у Републици Србији као примером земље у Процесу стабилизације и придруживања. Постоје бројни радови на тему дефинисања предметног појма и ради сагледавања питања које је предмет овог рада неопходно је осврнути се на идеје истих. У трећем делу претходна два појма, Процес стабилизације и придруживања и јавно-приватно партнерство и концесије, аутор доводи у везу, односно бави се улогом нормирања и примене прописа о јавно-приватном партнерству и концесијама у Процесу стабилизације и придруживања. Наиме, с једне стране кроз пример Републике Србије у Процесу стабилизације и придруживања, односно годишње извештаје о њеном напретку у том процесу изучава се улога наведених института. С друге стране, дат је и кратак осврт на улогу наведеног института гледајући кроз призму циља наведеног процеса, односно самог укључивања у чланство Европске уније.

2) ПРОЦЕС СТАБИЛИЗАЦИЈЕ И ПРИДРУЖИВАЊА

Појам

Процес Стабилизације и придруживања земаља Западног Балкана представља врсту регионалног приступа Европске уније (у даљем тексту: ЕУ)

државама западног Балкана ради укључења у пуноправно чланство Европске уније. Географско-политички појам „Западног Балкана“ је створен након лансирања Процеса стабилизације и придруживања, а обухваћене су новоформиране државе бивше Савезне Федеративне Републике Југославије, минус Словенија, а плус Албанија.² Тако формиран појам Западног Балкана чине: Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Бивша Југословенска Република Македонија и Албанија.³ Процес стабилизације и придруживања (у даљем тексту: ПСП) предложила је Европска комисија 26. маја 1999. године с циљем да се ојача постојећи регионални приступ ЕУ кроз прилагођавање политике ЕУ ситуацији у свакој од поменутих пет земаља ради смањења недостатака приступа региону као целини. Односи са сваком од земаља Западног Балкана регулишу се путем билатералних уговора између земље у питању и ЕУ и називају се Споразуми о стабилизацији и придруживању.⁴

Историјат ПСП

Роајомонски процес и Регионални приступ

Прва иницијатива ЕУ усмерена према стабилизацији Југоисточне Европе (ЈИЕ) била је Роајомонски процес о добросуседству и стабилности у југоисточној Европи (Роајомонски процес).⁵ Наиме, у време париске мировне конференције за Босну и Херцеговину, а на иницијативу Француске, Европска унија је 13. децембра 1995. године покренула наведени процес као иницијативу за сарадњу држава југоисточне Европе и као претходницу Регионалног приступа⁶. Већ наредне године, ЕУ је своје виђење овог дела Европе исказала формулисањем такозваног Регионалног приступа са циљем да се учврсти мир и стабилност у региону, уз помоћ и подстицање економске обнове, промоцију демократије, поштовање права, заштиту људских и мањинских права, трансформацију постојећих у тржишне привреде и већи

² Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, Европски покрет Србија и Friedrich Ebert Stiftung, Београд, 2010, стр. 19-20.

³ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, Центар за право Европске уније Правног факултета у Крагујевцу и Канцеларија Србије и Црне горе за придруживање Европској унији, Крагујевац 2006, стр. 555.

⁴ Канцеларија за придруживање Европској унији, Влада Републике Србије, Процес стабилизације и придруживања, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/publikacije/srpske/Proces_stabilizacije_i_pridruzivanja.pdf

⁵ *Ibid.*, стр. 4.

⁶ Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, *op.cit.*, стр. 225-226.

степен сарадње између земаља региона.⁷ Идеја је била да се наведени циљеви остваре путем билатералних односа између ЕУ и земаља региона.⁸ Иако је регионални приступ примењен у односу ЕУ према свим државама Западног Балкана, ове државе су ипак подељене у две групе: у прву групу, сврстане су државе које нису учествовале у ратним сукобима на територији бивше Савезне Федеративне Републике Југославије, од 1991. године до 1995. године, а то су – Бивша Југословенска Република Македонија и Албанија, а у другу – Босна и Херцеговина, Хрватска и тадашња Савезна Република Југославија (у даљем тексту: СРЈ). Од друге групе држава захтевало се да испуни и услове постављене у мировним споразумима.⁹ Било је предвиђено да ЕУ своје односе са земљама региона унапређује постепено, у три етапе: одобравањем аутономних трговинских преференцијала, одобравањем финансијске и економске помоћи по основу конкретних програма, као што су: „Обнова” и “Phare” (који су данас замењени ИПА програмом) и, на основу претходних резултата, закључивањем различитих врста билатералних споразума.¹⁰ Дотадашња регионална политика према Балкану редефинисана је у току 1999. године и покренуте су две нове иницијативе: Пакт за стабилност у југоисточној Европи (као замена за тзв. Роајомонски процес) и Процес стабилизације и придруживања (у даљем тексту: ПСП) – као измена и допуна дотадашњег регионалног приступа.¹¹

Пакт за стабилност за југоисточну Европу

Пакт за стабилност за југоисточну Европу¹² закључен је у Келну, 10. јуна 1999. године.¹³ Пакт за стабилност у југоисточној Европи формално је био део система ОЕБС-а, што подразумева и коришћење органа и инструмената

⁷ Common principles for future contractual relations with certain countries in South-Eastern Europe, Brussels, 02.10.1996. COM(96) 476 final, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0476&qid=1484323080505&from=EN>, 13. јануар 2017.

⁸ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, op.cit., стр. 539–540.

⁹ Радован Вукадиновић, “Односи Европске уније са државама Источне Европе” *Последипломске специјалистичке студије из права Европске уније*, Правни факултет Универзитета у Београду у сарадњи са Универзитетским европским центром Универзитета Нанси 2, Француска, Београд 2007, стр. 118.

¹⁰ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, op.cit., стр. 540–541.

¹¹ Communication from the Commission to the Council and the EP on the Stabilisation and Association process for countries of South Eastern Europe, Brussels, 26. 5. 1999, COM (99) 235, Интернет: <http://www.esiweb.org/enlargement/wp-content/uploads/2009/02/ec-sap-communication-99-05-26.pdf>, 15. јануар 2017; Душко Лодандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, op.cit., стр. 229.

¹² *Ibid.*, стр. 78-97.

¹³ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, op.cit., стр. 543.

Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) у раду Регионалног стола за југоисточну Европу и радних столова.¹⁴ Формални иницијатор и креатор Пакта за стабилност за југоисточну Европу је ЕУ, али у спровођењу и реализовању су ангажоване и друге међународне институције, организације и одређене државе. Пакт за стабилност за југоисточну Европу је нови покушај ЕУ да се активније укључи у европску политичку сцену. Наиме, са ширег аспекта гледано, може се сматрати да је Пакт за стабилност у југоисточној Европи представљао трећу генерацију разних покушаја да се путем специфичних регионалних иницијатива и форума подстакне сарадња на Балкану и отвори пут за интегрисање овог доста нестабилног региона у Европу. У „прву генерацију“ ушле би иницијативе настале уочи распада Источног блока и непосредно након тога (1989–1991), попут Централноевропске иницијативе или Црноморске економске сарадње. У „другу генерацију“ могу се сврстати покушаји повезани са распадом Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), односно са решавањем кризе на простору претходне Југославије (1995–1996): Процес сарадње у југоисточној Европи, покренут у Софији 1996. године, Роајомонски процес, који је покренула ЕУ, и СЕЦИ (*South-East Europe Cooperative Initiative*), коју су подстакле САД.¹⁵ Међутим, сви ови покушаји су пружали само ограничене предлоге и парцијална решења, која нису успела да озбиљније утичу на политичку и економску ситуацију у региону, нити да спрече избијање нових криза, као оне на Косову 1998–1999.¹⁶ Основни циљ Пакта био је да се успостави трајни мир, просперитет и стабилност у југоисточној Европи, а ради убрзања интеграције у евроатлантске структуре, које су планиране да буду вршене на појединачној основи.¹⁷ Пактом су дефинисана начела, механизми и инструменти којима ће ЕУ водити спољнополитичке и економске односе са државама југоисточне Европе: Албанијом, Босном и Херцеговином, Бившом Југословенском Републиком Македонијом, Хрватском и СРЈ. Предвиђен инструмент за реализацију постављених циљева је и увођење и реализовање нове врсте билатералних уговорних односа између ЕУ и држава региона, тзв. „Споразуми о стабилизацији и придруживању“.¹⁸ На заседању Регионалног стола Пакта за стабилност у југоисточној Европи, маја 2005. године у Софији, покренут је

¹⁴ Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, *op. cit.*, стр. 81.

¹⁵ Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, *op. cit.*, стр. 55-73.

¹⁶ *Ibid.*, стр. 76.

¹⁷ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, *op. cit.*, стр. 544.

¹⁸ Радован Вукадиновић, “Односи Европске уније са државама Источне Европе” *Последипломске специјалистичке студије из права Европске уније*, *op. cit.*, стр. 120.

процес сагледавања резултата Пакта и вођена је шира дебата о будућим правцима развоја регионалне сарадње у југоисточној Европи у смеру, како је то формулисано, јачања „регионалног власништва“. Овај процес је покренут као излазна стратегија Пакта. на Београдском састанку Регионалног стола Пакта 30. маја 2006. године. У Београду је одлучено је да се формира ново тело, Савет за регионалну сарадњу, који би оперативно наставио активности Пакта усмерене пре свега на процес интеграције у ЕУ и био тесно повезан са Пактом. Савет за регионалну сарадњу обухватио би земље региона, ЕУ и међународну заједницу. Такође, договорено је да се делатност Савета за регионалну сарадњу фокусира на шест приоритетних области које су од заједничког интереса за цео регион: економски и социјални развој; инфраструктура и енергетика; правосуђе и унутрашњи послови; безбедност; јачање људског потенцијала и парламентарна сарадња као кровна тема укључена је у све области. У Загребу, 11. маја 2007. године, потврђен је Статут Савета за регионалну сарадњу, одлучено да седиште његовог секретаријата буде у Сарајеву, чиме су стекли услови за почетак рада истог.¹⁹

ПСП земаља Западног Балкана ЕУ

За разлику од претходног регионалног приступа, ПСП се заснива на редефинисаном стратешком принципу земаља ЕУ, који је најјасније истакнут у закључцима са састанка Европског савета у Феири (Португалија)²⁰, и поновљен је на заједничком самиту земаља ЕУ и земаља Западног Балкана у Загребу²¹. Ту је наглашено да су земље Западног Балкана „потенцијални кандидати за чланство у Европској унији“. Наравно, за чланство у ЕУ би било потребно испунити опште услове, предвиђене за земље кандидате из централне и источне Европе (критеријуми из Копенхагена²²), као и специфичне услове за балканске земље (политичка условљеност).²³ Свим овим државама је у оквиру јединственог регионалног приступа, након 2000. године понуђено да, након што испуне одређене услове, своје односе са ЕУ, регулишу

¹⁹ Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, op.cit., стр. 98-100

²⁰ Види: Santa Maria da Feira European Council, 19 and 20 June 2000, Conclusions of the presidency, http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm, 15. јануар 2017.

²¹ Види: Zagreb Summit 24 November 2000, Final declaration, <http://www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/ZagrebSummit24Nov2000.pdf>, 15. јануар 2017.

²² European Council in Copenhagen, 21-22 June 1993, Conclusions of the Presidency, http://www.europarl.europa.eu/summits/copenhagen/co_en.pdf, 15. јануар 2017.

²³ Душко Лопандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, op. cit., стр. 229.

закључивањем Споразума о стабилизацији и придруживању. На самиту у Загребу, у новембру 2000. године, државе Западног Балкана прихватиле су Процес стабилизације и придруживања као пут ка укључивању у ЕУ.²⁴ Земље Западног Балкана припремају се за улазак у чланство ЕУ кроз Споразуме о стабилизацији и придруживању који предвиђају прогресивну либерализацију трговине и економску подршку. Паралелно проширење и модернизација Споразума о слободној трговини средњоевропских земаља – ЦЕФТА (*Central European Free Trade Agreement*) утрла је пут за дубљу економску интеграцију у југоисточној Европи.²⁵ Све земље Западног Балкана су на том путу ка ЕУ, са изузетком Хрватске која је постала чланица, а остале земље су у следећим фазама:

Табела 1.

	Потписивање споразума о стабилизацији и придруживању	Подношење захтева за пријем у чланство	Почетак приступних преговора	Улазак у чланство
Црна Гора	15. октобар 2007.	15. децембар 2008.	29. јун 2012.	
Србија	29. април 2008.	22. децембар 2009.	21. јануар 2013.	
Македонија	9. април 2001.	22. март 2004.		
Албанија	12. јун 2006.	28. април 2009.		
Босна и Херцеговина	16. јун 2008.			
Хрватска	29. октобар 2001.	21. фебруар 2003.	3. октобар 2005.	1. јул 2013.

Извор: Будимир Кошутић, Бранко Ракић, Бојан Милисављевић, *Увод у право европских интеграција*, Правни факултет Универзитета у Београду, Центар за издаваштво и информисање, Досије студио, Београд 2015, стр. 392.

²⁴ Радован Вукадиновић, *Право Европске уније*, op.cit., стр. 555.

²⁵ ЦЕФТА је трговински споразум између Албаније, Босне и Херцеговине, Македоније, Молдавије, Србије, међународне мисије УНМИК (у име Косова и Метохије), Хрватске и Црне Горе. Бивше чланице су Пољска, Чешка Република, Словачка, Словенија и Мађарска које су постале чланице Европске уније 2004. године. Видети: Д. Лопандић, Ј. Кроња, op.cit., стр. 111-120.

3) ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО И КОНЦЕСИЈЕ

Појам

Појам јавно-приватног партнерства (у даљем тексту: ЈПП) и концесија²⁶ представља предмет разматрања бројних научних али и радова који нису научне природе, нарочито од све учесталије примена наведеног модела у вршењу јавне власти. Наиме, концепт јавно-приватног партнерства у последње две деценије у развијеним државама постепено постаје парадигма обезбеђивања јавне инфраструктуре и вршења делатности и услуга од јавног значаја. Као модел у развоју јавне инфраструктуре и обезбеђивању јавних услуга ЈПП је први пут концептуализован крајем 1970-их и почетком 1980-их година, а у последњој деценији 20. века, и у првој деценији 21. века ЈПП доживљава све ширу примену, не само у развијеним, него и у земљама у развоју.²⁷ Неке од дефиниција наведеног појма затичемо код Боварда који сматра да ЈПП „представља радни аранжман заснован на узајамном обавезивању које је одређено уговором између организације која представља јавни сектор и било које организације која је изван јавног сектора“.²⁸ Цветковић и Здравковић сматрају да овој дефиницији, ипак, недостају конститутивни елементи – дуготрајност уговора и остваривање јавног интереса као циља ЈПП.²⁹ Нешто одређенију дефиницију, сматрају они, дају Клијн и Теисман који ЈПП дефинишу као „дуготрајну сарадњу између јавног и приватног актера, у оквиру које актери развијају заједничке производе и/или услуге и где су ризици, трошкови и добит подељени“³⁰. Међутим, иако је прецизнија од претходне, налазе да и овој дефиницији недостаје остваривање јавног интереса као *conditio*

²⁶ У овом раду није се бавило разликом између ова два појма јер би то био предмет посебне анализе преобимне за потребе овог рада, и узима се да је ЈПП појам ширег значења који подразумева и коцесије, али види даље у тексту и види на пример Edward R. Yescombe, *Principles of Project Finance*, Ycl Consulting ltd, 2014², стр. 16.

²⁷ Предраг Цветковић, Урош Здравковић, „Јавно-приватно партнерство у правном систему Републике Србије – полазна разматрања“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, LXIII, 2012, стр. 149.

²⁸ Tony Bovaird, “Public-private partnerships: from contested concepts to prevalent practice”, *International Review of Administrative Sciences*, Vol. 70(2), SAGE Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi), 2004, стр. 200

²⁹ Предраг Цветковић, Урош Здравковић, „Јавно-приватно партнерство у правном систему Републике Србије – полазна разматрања“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, op.cit., стр. 149.

³⁰ Erik-Hans Klijn, Geert R.Teisman, “Institutional and Strategic Barriers to Public Private Partnership: An Analysis of Dutch Cases”, *Paper for the British Academy of Management Conference 2002*, 9-11 September 2002, London, Middlesex University, стр. 2.

sine qua non ЈПП. Закључују да се свеобухватном чини дефиниција ЈПП на коју указују Gupta и Biswas: „ЈПП се односи на дуготрајно, уговорно партнерство између агенција јавног и приватног сектора, које је усмерено на финансирање, пројектовање, имплементацију и управљање инфраструктурним добрима и услугама у земљи“, као и да „Сличан концепт, мада нешто одређенији и у духу нашег правног система следи и Закон о ЈПП и концесијама”.³¹ Истом проблематиком се баве Качер, Кружић и Перковић па разматрају да ЈПП у законодавству Хрватске, ЕУ и осталих бројних држава није једнозначно дефинисано па закључују да оно обухвата читав спектар различитих облика сарадње јавног и приватног сектора којима је циљ повећати квалитет и учинковитост пружања јавних услуга. Они наглашавају да је сам термин партнерство усмерен ка илустровању пословног односа који се успоставља између јавног и приватног сектора, који веома често поприма неки од облика концесије. Закључују да појам партнерства наглашава концепцију успостављања нових односа између јавног и приватног сектора³² која је, путем поделе одговорности и ризика, а нарочито коришћењем предузетничког духа приватног сектора, значајно боље уравнотежена у односу на класичне уговорне односе из подручја јавне набавке.³³ Поједностављено речено, концепт ЈПП заснива се на укључивању, односно учешћу приватних компанија у финансирању и управљању пројектима који имају за циљ обезбеђење остваривања одређеног јавног интереса. У многим земљама пројекти ЈПП имају заправо за циљ превазилажење недостатка капацитета јавног сектора да обезбеди задовољавајуће функционисање јавне инфраструктуре у најширем смислу те речи, било да се ради о недостацима капитала, или људских ресурса специјализованих за развој и управљање јавном инфраструктуром. Сарадњу јавног и приватног сектора, посебно када је таквог интезитета као што је ЈПП, увек треба посматрати у оквиру ширег контекста у коме се остварује. Наиме, такав вид сарадње увек је одраз политике јавне власти, односно реформе коју јавна власт спроводи у циљу бољег обезбеђивања јавних услуга.³⁴ Из наведеног

³¹ Omdeep Gupta, Nibedita Biswas, “Public Private Partnership: Indian Economy”, *SCMS Journal of Indian Management*, Vol. VII, Number I January-March 2010, SCMS New Campus, Prathap Nagar, Muttom, Aluva-683106, Kochi, Kerala, India, 2010, стр. 45; Предраг Цветковић, Урош Здравковић, “Јавно-приватно партнерство у правном систему Републике Србије – полазна разматрања”, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, op.cit., стр. 149.

³² Albert N. Link, *Public/Private Partnership: Innovation Strategies and Policy Alternatives*, Springer, New York, 2006, стр. 2-4.

³³ Хрвоје Качер, Дејан Кружић, Анте Перковић, „Јавно-приватно партнерство: атрактивност DBFOOT модела”, *Зборник радова Правног факултета у Сплиту*, год. 45, 3/2008, стр. 606-607.

³⁴ Santi Jintamanaskoon, Paul W. Chan, “Changing in reform agendas and public private partnership (PPP)” *CIB TG72 /ARCOM Doctoral Research Workshop Public Private Partnerships*, October 2011

се закључује да појам јавно-приватног партнерства и концесија подразумева широко поље ситуација на које се може односити али да су конститутивни елементи, а који су довољни за потребе овог рада: сарадња приватног и јавног сектора³⁵, дугорочна сарадња, сарадња у области друштвеног живота којим се остварује одређени јавни интерес. Међутим, како сарадња између приватног и јавног сектора чини основу јавних набавки такође, Качер, Кружић и Перковић ове појмове доводе у везу, а и како ће се касније у раду видети, те области свакако представљају сродне појмове, нарочито у контексту Процеса стабилизације и придруживања.³⁶ Даље, сарадња са приватним сектором мора се одигравати на темељима одређених правила како не би дошло до нарушавања начела транспарентности рада јавне управе, начела јавних набавки, начела економичности и ефикасности, борбе против корупције, прикривених фактичких приватизација. Управо ова начела, односно њихово поштовање чине предуслов за учешће на јединственом тржишту Европске уније, односно далекосежније за пријем у пуноправно чланство исте. Како Понгсири наводи регулитива ЈПП треба пре свега да има за задатак да успостави баланс јавног и приватног интереса који се укрштају у сваком пројекту ЈПП, затим заштиту конкуренције и промоцију тржишне дисциплине.³⁷ На основу свега наведеног, закључује се да се појам у питању, како преплиће са другим областима друштвеног живота тако и чини значајан део ширег поља и то: области јавних набавки, вршење делатности и услуга од јавног значаја, јединственог тржишта.

Јавно-приватно партнерство и концесије у Републици Србији

Јавно-приватно партнерство је тек недавно регулисано у Републици Србији, пре свега, доношењем Закона о јавно-приватном партнерству и концесијама³⁸, као системског и оквирног акта за ову област (даље у тексту:

University of Central Lancashire, Preston, United Kingdom. Editors: A. Akintoye, C. Liyanage, S. Renukappa. Organised by School of Built and Natural Environment, University of Central Lancashire, Preston, PR1 2HE, United Kingdom, стр. 99; Предраг Цветковић, Урош Здравковић, *op.cit.*, стр. 150.

³⁵ За појам "јавни сектор" видети Р. Вукадиновић (2006), стр. 345, 515–516; Такође: Суд правде, *EC v. Belgium* (149/79, [1980] ECR 3881).

³⁶ Хрвоје Качер, Дејан Кружић, Анте Перковић, "Јавно – приватно партнерство: атрактивност DBFOOT модела", *Зборник радова Правног факултета у Сплиту*, *op.cit.*, стр. 606–607.

³⁷ Nutavoot Pongsiri, "Regulation and Public Private Partnership", *The International Journal of Public Sector Management*, Vol. 15 No. 6, 2002, MCB UP Limited, стр. 488.

³⁸ Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 88/2011 и 15/2016).

Закон). Закон је усвојен у Народној скупштини Републике Србије 22. новембра 2011. године и ступио је на снагу 2. децембра 2011. године.

ЈПП предмет је непосредног и посредног регулисања више различитих закона. Непосредно, институт јавно-приватног партнерства предмет је регулисања: а) Закона о јавно-приватном партнерству и концесијама; б) Закона о јавним набавкама.³⁹

Посредно, јавно-приватно партнерство предмет је регулисања системских закона чијим се нормама уређује економски систем Републике Србије. У том смислу, најзначајнији су: а) Закон о комуналним делатностима;⁴⁰ б) Закон о јавној својини;⁴¹ в) Закона о улагањима;⁴² г) Закон о енергетици.⁴³

Норме којима се непосредно уређује ЈПП представљају правила опште примене на све типове ЈПП, без обзира на правни модалитет или предмет партнерства (енергетика, инфраструктура, социјално ЈПП-школе, болнице или слично). Закон (и делимично Закон о јавним набавкама) по први пут у праву Републике Србије даје системски оквир за уређивање овог важног института. Уз горе наведене законе, остају релевантни и прописи системског карактера (нпр. Закон о привредним друштвима, Закон о порезу на добит, радноправно законодавство, еколошко законодавство итд.). Јавно-приватно партнерство, у смислу члана 7 овог закона, јесте дугорочна сарадња између јавног и приватног партнера ради обезбеђивања финансирања, изградње, реконструкције, управљања или одржавања инфраструктурних и других објеката од јавног значаја и пружања услуга од јавног значаја, које може бити уговорно или институционално. Концесија, на основу члана 10 овог закона, јесте уговорно ЈПП са елементима концесије у коме је јавним уговором уређено комерцијално коришћење природног богатства, односно добра у општој употреби која су у јавној својини или обављања делатности од општег интереса, које надлежно јавно тело уступа домаћем или страном лицу, на одређено време, под посебно прописаним условима, уз плаћање концесионе накнаде од стране приватног, односно јавног партнера, при чему приватни партнер сноси ризик везан за комерцијално коришћење предмета концесије. Концесија за јавне радове, у смислу овог закона је уговорни однос истоветан уговору о јавној набавци којим се врши набавка радова у складу са законом

³⁹ Закон о јавним набавкама (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 124/2012, 14/2015 и 68/2015).

⁴⁰ Закон о комуналним делатностима (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 88/2011 и 104/2016).

⁴¹ Закон о јавној својини (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – др. закон и 108/2016).

⁴² Закон о улагањима (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 89/2015).

⁴³ Закон о енергетици (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 145/2014).

којим се уређују јавне набавке, осим чињенице да се накнада за јавне радове састоји или од самог права на комерцијално коришћење изведених радова или од тог права заједно са плаћањем. Концесија за услуге, у смислу овог закона је уговорни однос истоветан уговору о јавној набавци услуга у складу са законом којим се уређују јавне набавке, ако се накнада за пружене услуге састоји или од самог права на комерцијално коришћење, односно пружање услуга или од тог права заједно са плаћањем.

4) ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО И КОНЦЕСИЈЕ У ПРОЦЕСУ ПРИДРУЖИВАЊА СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Ради сагледавања односа између ЈПП и ПСП неопходно је анализирати Извештаје о напретку земаља Западног Балкана у Процесу стабилизације и придруживања Европске комисије, које иста објављује на годишњем нивоу за све земље које су у овом процесу. За потребе овог рада узећемо Извештаје о напретку земаља Западног Балкана у Процесу стабилизације и придруживања Републике Србије. Први Извештај за Републику Србију у којем се помиње појам концесије садржан је у Извештају Комисије за 2007. годину.⁴⁴ У наведеном Извештају се у делу који се бави капацитетом државе у питању за успешно савладавање притиска конкуренције и тржишних сила унутар Уније, наводи се: „у марту 2007, потписан је уговор о концесији између Владе и иностраног конзорцијума за изградњу и одржавање аутопута између Хоргоша, града на северној граници и Пожеге у западној Србији. Ова инвестиција је у вредности 3,2 одсто БНП. Међутим, није јасно да ли је овај пројекат економски исплатив, с обзиром да технички и финансијски детаљи још нису изнети у јавност”.⁴⁵ Убрзо након овог првог Извештаја у којем се помиње појам који је предмет овог рада, 29. априла 2008. године потписан је Споразум о стабилизацији и придруживању (у даљем тексту: ССП) између Републике Србије и Европске уније и ступио је на снагу 1. септембра 2013. године.⁴⁶ ССП има десет делова: општа начела; политички дијалог; регионална сарадња; слободно кретање роба; кретање радника, пословно настањивање, пружање услуга, капитал; усклађивање и примена закона; правосуђе и унутрашњи послови; политике сарадње у разним областима; финансијска сарадња; опште и институционалне

⁴⁴ У Извештају се не помиње појам „јавно-приватно партнерство.”

⁴⁵ Извештај о напретку Републике Србије у 2007. год, Брисел, 6.11.2007., стр. 22-23, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godisnji_izvestaj_ek_2007_sr.pdf, 16. јануар 2017.

⁴⁶ Споразум о стабилизацији и придруживању, Интернет: <http://europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni-dokumenti/sporazum-o-stabilizaciji-i-privatizovanju/>, 16. јануар 2017.

одредбе.⁴⁷ Споразумом о стабилизацији и придруживању предвиђа се и обавеза Републике Србије да у договореним роковима усклади домаће законодавство са прописима који спадају у правне тековине Европских заједница. С обзиром на обим правних тековина ЕЗ одређена су приоритетна подручја која имају директан утицај на стварање зоне слободне трговине између ЕУ и Србије: заштита конкуренције и контрола доделе државних помоћи (субвенција), право интелектуалне својине, јавне набавке, стандардизација и заштита потрошача. На овај начин држава не постаје чланица ЕУ, али преко ССП остварује најближи обим сарадње са ЕУ на међународном плану. Преговори о приступању јесу крајња фаза у процесу прикључења ЕУ која следи после ступања на снагу ССП-а и стицања статуса кандидата. Преговори се обављају по поглављима (укупно 35)⁴⁸ и обухватају детаљну проверу читавог правног поретка државе као и то да ли се постојећа правна правила и у којој мери истински поштују и примењују.⁴⁹ Извештај Комисије за 2009. годину наводи да је Србија усвојила Закон о јавним набавкама у децембру 2008. године, а имплементационо законодавство у јулу 2009. године, али да су потребни додатни напори како би се сачинио одговарајући регулаторни оквир за концесије.⁵⁰ Република Србија је поднела званични захтев за пријем у чланство 22. децембра 2009. године.⁵¹ Извештај Комисије за 2010. годину у делу који се односи на јавне набавке наводи да се треба позабавити недостацима у постојећем законодавном оквиру, као и поново недостатком одговарајућег регулаторног оквира о концесијама. У делу који се тиче животне средине констатује се да је усвојен нови Закон о водама и да водопривреда треба да буде финансирана из државног буџета и покрајинског буџета Војводине, као и накнадама за коришћење воде, концесионим накнадама и другим средствима.⁵² Извештај Комисије за 2011. годину, у делу који се тиче јавних

⁴⁷ Душко Лодандић, Јасминка Кроња, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, op.cit., стр. 228

⁴⁸ Састанак на нивоу министара на ком се отвара међувладина конференција о приступању Србије Европској унији, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracki_okvir.pdf

⁴⁹ Будимир Кошутић, Бранко Ракић, Бојан Милисављевић, *Увод у право европских интеграција*, op.cit., стр. 175-176

⁵⁰ Извештај о напретку Србије за 2009. који прати саопштење Комисије Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и главни изазови у периоду 2009–2010. године, Брисел, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godisnji_izvestaj_sa_statistickim_aneksom_2009_cir.pdf, 16. јануар 2017.

⁵¹ Будимир Кошутић, Бранко Ракић, Бојан Милисављевић, *Увод у право европских интеграција*, op.cit., стр. 178

⁵² Извештај о напретку Србије за 2010. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2010–2011.

набавки, напомиње да још увек остаје питање доношења одговарајуће регулативе о концесијама и јавно-приватном партнерству, и наглашава да исти када буду донети треба да буду у складу са релеватним ЕУ правилима и хармонизовани са правним и институционалним оквиром за јавне набавке.⁵³ Извештај Комисије за 2012. годину, у делу који се тиче јавних набавки, констатује се да је остварен изванредан напредак и да је Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама донет новембра 2011. године. Закон о ЈПП и концесијама несумњиво представља квалитативан помак у развоју домаћег правног система и његовом усклађивању са правом Европске уније – ЕУ.⁵⁴ Даље се наводи да се њиме ЈПП по први пут уводи као правни инструмент у правни систем Србије. Овим законом се такође оснива међуресурска Комисија за јавно-приватно партнерство (у даљем тексту: КЈПП) као колективно саветодавно тело. Међутим, наглашава се да државна стратегија за унапређење система јавних набавки углавном тек треба да се спроведе. Констатује се да је учињен изванредан напредак у области јавних набавки, посебно када је реч о јавно-приватним партнерствима. Ступањем на снагу Закона о ЈПП и концесијама, Републичка комисија је добила додатне надлежности да одлучује у поступцима жалби на доделу ЈПП и концесија. У области која се тиче животне средине и климатских промена наводи се да су Концесија за две регионалне депоније које су усаглашене са захтевима ЕУ додељене оператерима приватног сектора. Наводи се да су до тада изграђене четири депоније на основу уговора о концесији.⁵⁵ Извештај Комисије за 2013. годину за Републику Србију помиње јавно-приватно партнерство и концесије у делу који се односи на јавне набавке и констатује да су усвојене две уредбе које се односе на Закон о јавно-приватном партнерству (ЈПП) и о концесијама. Наводи да је у области ЈПП и концесија, Комисија за ЈПП (КЈПП) одобрила три пројекта која се углавном односе на концесије и два која се односе на ЈПП. Административни капацитети

годину, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izestaj_o_napretku_srbije_2010_sa_%20aneksom.pdf, 16. јануар 2017.

⁵³ Analytical Report Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Commission Opinion on Serbia's application for membership of the European Union, Brussels, 12.10.2011, стр. 63–65, Интернет: <http://www.europa.rs/upload/Report%202011.pdf>, 16. јануар 2017.

⁵⁴ Предраг Цветковић, Урош Здравковић, "Јавно-приватно партнерство у правном систему Републике Србије – полазна разматрања", *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, оп.цит., стр. 152.

⁵⁵ Извештај о напретку Србије за 2012. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2012–2013. годину, Брисел, 10.10.2012, стр. 44–45, 79–80, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_napretku_2012.pdf, 16. јануар 2017.

КЈПП углавном су остали ограничени.⁵⁶ Европски савет одлучио је да отвори приступне преговоре са Србијом 28. јуна 2013. године.⁵⁷ Извештај Комисије за 2014. годину за Републику Србију, у делу који се тиче јавних набавки, констатује да је у области јавно-приватног партнерства (ЈПП) и концесија, Комисија за ЈПП одобрила пет пројеката, а што је исти број као у претходном извештају. У делу извештаја који се тиче политике борбе против корупције наводи се да је Повереник за слободан приступ информацијама од јавног значаја и заштиту података о личности забележио пораст броја захтева за приступ подацима о јавним набавкама, приватизацији, концесијама, јавно-приватним партнерствима и другим повезаним поступцима који имају утицај на буџет.⁵⁸ Извештај Комисије за 2015. годину за Републику Србију, у делу који се тиче борбе против корупције констатује у погледу слободног приступа информацијама да се анализом одбијених захтева за приступ информацијама показује да се углавном ради о информацијама о приватизацији, концесијама, јавно-приватним партнерствима и другим сродним питањима који имају утицај на буџет. Даље, у делу који се односи на јавне набавке наводи се да Закон о јавно-приватном партнерству поштује основна правила правних тековина, али да мора да се усклади са новом Директивом о концесијама. Затим се у делу који се тиче политике борбе против корупције поново наглашава да су се захтеви за приступ информацијама који су одбијени углавном односили на приватизацију, концесије, јавно-приватна партнерства и друге повезане поступке који имају утицај на буџет.⁵⁹ Извештај Комисије за 2016. годину за Републику Србију прати развој јавно-приватног партнерства и концесија у два своја дела. Први се тиче прегледа стања у области борбе против корупције. У овом делу се констатује да је Србија остварила изванредан ниво припремљености

⁵⁶ Извештај о напретку Србије за 2013. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2013–2014. годину, Брисел, 16.10.2013, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_2013.pdf, 16. јануар 2017.

⁵⁷ Будимир Кошутић, Бранко Ракић, Бојан Милисављевић, *Увод у право европских интеграција*, op.cit., стр. 179

⁵⁸ Извештај о напретку који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона, Стратегија проширења и кључни изазови за период 2014-2015, Брисел, 8.10.2014, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/Izvestaj_o_napretku_dec14.pdf, 16. јануар 2017.

⁵⁹ Извештај за 2015. годину који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона, Саопштење о политици проширења ЕУ за 2015. годину, Брисел, 10.11.2015, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godisnji_izvestaj_15_final.pdf, 16. јануар 2017.

у погледу борбе против корупције, али да није било напретка у испуњавању препорука из претходне године. Корупција и даље преовладава у многим областима и наставља да буде озбиљан проблем. Јавна предузећа су посебно осетљива на корупцију. Независни надзор и капацитет за рано откривање незаконитог понашања или сукоба интереса у управљању државним предузећима, у поступцима приватизације, јавно-приватним партнерствима и у односу на стратешка инвестициона партнерства су неразвијени. Одељењима интерне контроле недостаје опрема, средства и стручни кадрови. Други део, у којем се помињу јавно-приватна партнерства и концесије, је део који се тиче јавних набавки, где се констатује да је Закон о јавно-приватном партнерству измењен у фебруару 2016. године како би се Министарству финансија доделила већа улога у одабиру пројеката јавно-приватног партнерства. Такође се поново напомиње да је исти неопходно ускладити с новом Директивом о концесијама⁶⁰. Из наведеног је јасно да област јавно-приватног партнерства и концесија представља део области јавних набавки у контексту Споразума о стабилизацији и придруживању, односно представља поглавље 5 у преговарачком поступку у ПСП. На овом месту ваља поменути колики је сам значај јавних набавки за друштво, а и за процес европских интеграција. Како то Бовис наводи јавне набавке су суштинска компонента јединственог тржишта и европских интеграција.⁶¹ Прокопијевић наводи прописе о јавним набавкама као индиректне ванцаринске баријере у успостављању царинске уније ЕУ.⁶² Међутим, поред тога појам се помиње и у деловима који се баве капацитетом државе у питању за успешно савладавање притиска конкуренције и тржишних сила унутар Уније, као у делу који се тиче политике борбе против корупције. Закључује се да је природа појма таква да има утицај на већи број области друштва, а исте представљају предуслов функционисања тржишне привреде и у контексту европских интеграција предуслов јединственог тржишта и царинске уније, чиме је значај регулисања и имплементације прописа очигледан.

⁶⁰ Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts Text with EEA relevance, Интернет: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2014_094_R_0001_01, 16. јануар 2017; Извештај за 2016. годину који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона, Саопштење о политици проширења ЕУ за 2016. годину, Брисел, 9. новембар 2016. године, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_o_srbiji.pdf, 16. јануар 2017.

⁶¹ Christopher Bovis, *EU Public Procurement Law*, Edward Elgar Publishing Limited, 2012, стр. 3

⁶² Мирослав Прокопијевић, *Европска унија – увод*, ЈП Службени гласник, Београд 2005, стр. 124-132.

5) ИЗВОРИ

- Analytical Report Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Commission Opinion on Serbia's application for membership of the European Union, Brussels, 12.10.2011, Интернет: <http://www.europa.rs/upload/Report%202011.pdf>,
- Bovaird, Tony, "Public-private partnerships: from contested concepts to prevalent practice", *International Review of Administrative Sciences*, Vol. 70(2), SAGE Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi), 2004
- Bovis, Christopher, *EU Public Procurement Law*, Edward Elgar Publishing Limited, 2012
- Common principles for future contractual relations with certain countries in South-Eastern Europe, Brussels, 02.10.1996. COM(96) 476 final, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0476&qid=1484323080505&from=EN>
- Communication from the Commission to the Council and the EP on the Stabilisation and Association process for countries of South Eastern Europe, Brussels, 26.5.1999, COM (99) 235, Интернет: <http://www.esiweb.org/enlargement/wp-content/uploads/2009/02/ec-sap-communication-99-05-26.pdf>
- Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts Text with EEA relevance, Интернет: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2014_094_R_0001_01
- European Council in Copenhagen, 21–22 June 1993, Conclusions of the Presidency, Интернет: http://www.europarl.europa.eu/summits/copenhagen/co_en.pdf
- Gupta, Omdeep, Biswas, Nibedita, "Public Private Partnership: Indian Economy", *SCMS Journal of Indian Management*, Vol. VII, Number I January-March 2010, SCMS New Campus, Prathap Nagar, Muttom, Aluva-683106, Kochi, Kerala, India, 2010.
- Jintamanaskoon, Santi, Chan, Paul W., "Changing in reform agendas and public private partnership (PPP)", *CIB TG72 /ARCOM Doctoral Research Workshop Public Private Partnerships*, October 2011 University of Central Lancashire, Preston, United Kingdom (eds: A. Akintoye, C. Liyanage, S. Renukappa), Organised by School of Built and Natural Environment, University of Central Lancashire, Preston, PR1 2HE, United Kingdom.
- Klijn, Erik-Hans, Teisman, Geert R., "Institutional and Strategic Barriers to Public Private Partnership: An Analysis of Dutch Cases", *Paper for the British Academy of Management Conference 2002*, 9-11 September 2002, London, Middlesex University.

- Link, Albert, N., *Public/Private Partnership: Innovation Strategies and Policy Alternatives*, Springer, New York, 2006
- Pongsiri, Nutavoot, "Regulation and Public Private Partnership", *The International Journal of Public Sector Management*, Vol. 15 No. 6, 2002, MCB UP Limited
- Santa Maria da Feira European Council, 19 and 20 June 2000, Conclusions of the presidency, Интернет: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm
- Yescombe, Edward R., *Principles of Project Finance*, Ycl Consulting Ltd, 2014
- Zagreb Summit 24 November 2000, Final declaration, Интернет: <http://www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/ZagrebSummit24Nov2000.pdf>
- Вукадиновић, Радован, "Односи Европске уније са државама Источне Европе" *Последипломске специјалистичке студије из права Европске уније*, Правни факултет Универзитета у Београду у сарадњи са Универзитетским европским центром Универзитета Нанси 2, Француска, Београд 2007
- Вукадиновић, Радован, *Право Европске уније*, Центар за право Европске уније Правног факултета у Крагујевцу и Канцеларија Србије и Црне горе за придруживање Европској унији, Крагујевац 2006
- Закон о енергетици (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 145/2014)
- Закон о јавним набавкама (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 124/2012, 14/2015 и 68/2015)
- Закон о јавној својини (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – др. закон и 108/2016)
- Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 88/2011 и 15/2016)
- Закон о комуналним делатностима (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 88/2011 и 104/2016)
- Закон о улагањима (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 89/2015)
- Извештај за 2015. годину који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона, Саопштење о политици проширења ЕУ за 2015. годину, Брисел, 10.11.2015, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godinji_izvestaj_15_final.pdf
- Извештај за 2016. годину који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона, Саопштење о политици проширења ЕУ за 2016. годину, Брисел, 9. новембар 2016. године, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_o_srbiji.pdf
- Извештај о напретку који прати Саопштење Комисије упућено Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и

Комитету региона, Стратегија проширења и кључни изазови за период 2014-2015, Брисел, 8.10.2014, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/Izvestaj_o_napretku_dec14.pdf

- Извештај о напретку Републике Србије у 2007. год, Брисел, 6.11.2007. Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godisnji_izvestaj_ek_2007_sr.pdf
- Извештај о напретку Србије за 2009. који прати саопштење Комисије Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и главни изазови у периоду 2009–2010. године, Брисел, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/godisnji_izvestaj_sa_statistickim_aneksom_2009_cir.pdf
- Извештај о напретку Србије за 2010. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2010–2011. годину, Брисел, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_o_napretku_srbije_2010_sa_%20aneksom.pdf
- Извештај о напретку Србије за 2012. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2012–2013. годину, Брисел, 10.10.2012, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_napretku_2012.pdf
- Извештај о напретку Србије за 2013. годину који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету, Стратегија проширења и кључни изазови за 2013–2014. годину, Брисел, 16.10.2013, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_ek_2013.pdf
- Канцеларија за придруживање Европској унији, Влада Републике Србије, Процес стабилизације и придруживања, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/publikacije/srpske/Proces_stabilizacije_i_pridruzivanja.pdf
- Качер, Хрвоје, Кружић, Дејан, Перковић, Анте, "Јавно – приватно партнерство: атрактивност DVFOOT модела", *Зборник радова Правног факултета у Сплиту*, год. 45, 3/2008
- Кошутић, Будимир, Ракић, Бранко, Милисављевић, Бојан, *Увод у право европских интеграција*, Правни факултет Универзитета у Београду, Центар за издаваштво и информисање, Досије студио, Београд 2015
- Лодандић, Душко, Кроња, Јасминка, *Регионалне иницијативе и мултилатерална сарадња на Балкану*, Европски покрет Србија и Friedrich Ebert Stiftung, Београд, 2010

- Прокопијевић, Мирослав, *Европска унија – увод*, ЈП Службени гласник, Београд 2005
- Састанак на нивоу министара на ком се отвара међувладина конференција о приступању Србије Европској унији, Интернет: http://www.seio.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracki_okvir.pdf
- Споразум о стабилизацији и придруживању, Интернет: <http://europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni-dokumenti/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/>
- Суд правде, *EC v. Belgium* (149/79, [1980] ECR 3881)
- Цветковић, Предраг, Здравковић, Урош, „Јавно-приватно партнерство у правном систему Републике Србије – полазна разматрања”, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, LXIII, 2012

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Услови за учешће на јединственом тржишту, као темељном основу Европске уније, подразумевају и правну хармонизацију унутрашњих прописа о јавно-приватном партнерству и концесијама. Веза која постоји између ових института и Процеса стабилизације и придруживања, дата је у уводном делу овог рада и кроз анализу Извештаја о стању и напредку ПСП. Нормативно регулисање приватно-јавног партнерства и концесија доприноси ефикаснијем и економичнијем унутрашњем тржишту држава. Отуд је и закључак овог рада на лијији уверења аутора Здравковића и Цветковића по којем јавно-приватно партнерство и концесије доприносе: а) јачању финансијских капацитета расположивих за изградњу инфраструктуре; б) остваривању вишег квалитет јавних услуга; в) реализацији транспарентности процедуре располагања и коришћења јавних ресурса; г) усклађености правног оквира ЈПП са прописима ЕУ и „добром праксом“.⁶³ Штавише, ефекти ових институт веома су далекосежни јер утичу на веома широк дијапазон области како унутар одређене државе, тако и у контексту шире заједнице као што је Европска унија. Стога сарадња јавног и приватног сектора чини се као нужност, јер без јасних правила о приватно-јавном партнерству и концесијама државе могу бити доведене у озбиљне проблеме, па чак у истима могу бити подривене основе модерне тржишне привреде. Нормирање у контексту Европске уније чини се још значајнијим, будући да је Унија конципирана на темељима јединственог тржишта, царинске и монетарне уније. Хармонизација правила о јавно-приватном партнерству и концесијама отуда је од примарног значаја за Републику Србију и друге земље Западног Балкана у процесу приступања Европској унији.

⁶³ *Ibid*, стр. 152.